

İlgili Kanun / Madde
6100 S. HMK/369, 371

T.C
YARGITAY
9. HUKUK DAİRESİ

Esas No. 2023/14712
Karar No. 2023/19753
Tarihi: 18.12.2023

● ARABULUCUNUN TARAFLARCA KARARLAŞTIRILABİLECEĞİ
● BİR ARABULUCUNUN AYNI İŞVERENE KARŞI TEK ARABULUCULUK GÖREVİ YAPABİLECEĞİ DOĞRULTUSUNDA SINIRLAYICI BİR DÜZENLEMENİN BULUNMADIĞI

ÖZETİ: İlgili Hukuk bölümünün (10) numaralı paragrafında yer verilen Dairemizin 31.10.2022 tarihli ve 2022/11077 Esas, 2022/13780 Karar sayılı ilâmında belirtilen ilkeler kapsamında dosya içindeki dava şartı arabuluculuk anlaşma belgesi içeriği incelendiğinde; davacının iş sözleşmesini kendisinin fesh etmesi nedeniyle ihbar tazminatı talebi olmadığı yine yıllık izinlerini kullanmış olması nedeniyle yıllık izin alacağına olmadığı konusunda uzlaştıkları bunun dışında kıdem tazminatı ile ücret, fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ve asgari geçim indirimi alacağına istinaden de belgede yer alan miktar üzerinden uzlaştıkları görülmektedir.

6325 sayılı Kanun'da başka bir usul kararlaştırılmadıkça arabulucu ya da arabulucuların taraflarca kararlaştırılabileceği düzenlenmiştir. Görüldüğü gibi Kanun uyarınca arabulucunun taraflarca kararlaştırılması mümkün olup arabulucu belirleme tutanağı ile belirlenmesinde Kanun'a aykırılık bulunmamaktadır. Yine Kanun'da arabulucunun aynı işverene karşı tek arabuluculuk görüşmesi yapabileceğine yönelik sınırlayıcı bir düzenleme de bulunmamaktadır. Somut olayda davacının arabulucuya kendisinin başvurduğu ve taraflarca arabulucu belirleme tutanağı ile arabulucunun ortak irade ile seçildiği,

arabuluculuk faaliyeti sırasında arabulucu tarafından iş sözleşmesinin sona ermesi ve hakları konusunda bilgilendirildiği hususları; dosya içinde bulunan arabuluculuk ilk oturum açılış tutanağı, anlaşma tutanağı ve son anlaşma tutanağından anlaşılmaktadır. Bu durumun aksi davacı tarafından usulüne uygun olarak ispat edilemediği gibi iradenin fesada uğratıldığı da ispat edilememiştir.

Taraflar arasındaki arabuluculuk tutanağının iptali davasından dolayı yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince davanın reddine karar verilmiştir.

Kararın davacı vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi hükmü kaldırılarak yeniden esas hakkında hüküm kurulmak suretiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin 25.02.2020-08.05.2022 tarihleri arasında davalılara ait altın madeni şantiyesinde çalıştığını, gerekçesiz olarak işten çıkarıldığını, haftanın 7 günü günde 12 saatten fazla çalıştığını, ücretinin 2.950,00 USD olduğunu, işveren tarafından işten çıkarılırken ibraname yerine geçecek şekilde zorla arabuluculuk tutanağı imzalatıldığını, davacının arabuluculuk sürecinin ve imzaladığı belgelerin ne olduğunu ve sonucunu bilmediğini, davalıların davacının bilgisizliğinden aşırı yararlanma sağladığını, davacının 18.05.2022 tarihinde Ankara'ya gelip davalı yetkilileriyle görüştüğü bir anda arabuluculuk başvurusunda bulunmaya karar vererek aynı gün davalıyı müzakere yapmaya ve anlaşma tutanaklarını imzalamaya ikna etmesinin ve davacının seçtiği arabulucunun tesadüfen işverenle sürekli iş ilişkisi bulunan arabulucu olmasının hayatın olağan akışım aykırı olduğunu, aynı gün birden çok işçi ile aynı arabulucu ile anlaşma sağlandığını, arabulucunun bu konuyu işçiye bildirmediğini ve bu durumu tutanağa geçirmeden sürece devam ettiğini, emsal dosyalarda yapılan hesaplamayla davacıya ödenen ücret arasında nispetsizlik ve aşırı yararlanma olduğunu, arabulucu başvuru evraklarıyla son tutanak arasında çelişki bulunduğunu, başvuruda işe iade talebi olmadığı hâlde son tutanağa geçirildiğini, A.D. ve D.M.C'nin tutanaklarda yer aldığını fakat UYAP ile oluşturulan elektronik ortama taraf olarak eklenmediğini, işe iade konusunda tutanağın şeklen usule uygun olmadığını, Ankara 1. İş Mahkemesinde devam etmekte olan ve muhtemelen karara çıkmak üzere olan birden fazla dosyada yapılan hesaplamaları gösterir ek raporların dosya içerisine

alınması gerektiğini ve işbu davaya emsal olduğunu, davalının yargılamayı sürüncemede bırakmak amacıyla yurt dışından tanık dinletmek istediğini, tanık deliline başvurmadan ve duruşma açılmaksızın dosya üzerinden karar verilmesi gerektiğini ileri sürerek dava şartı arabuluculuk tutanağının iptalini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; arabuluculuk anlaşma belgesinin tarafsız bir arabulucu önünde ve tarafların özgür iradeleri neticesinde düzenlenerek imza altına alınmış olduğunu, taraflar arasında imzalanan arabulucu belirleme tutanağı ile uyumsuzluğun dava şartı arabuluculuk yoluyla çözümlenmesi için arabulucunun seçtiğini, arabulucu anlaşma belgesine ibraname görünümü kazandırılmaya çalışıldığı ve bu hâliyle de mevzuata uygun bir ibranamenin bulunmadığı yönündeki iddianın yerinde olmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; arabuluculuk bürosundan ve Arabuluculuk Daire Başkanlığından gelen yazılar birlikte değerlendirildiğinde davacının ve diğer emsal gösterilen işçilerin arabulucuyu bizzat kendilerinin seçtiği, arabuluculuk görüşmelerine bizzat katıldığı, davacının arabulucunun seçimi konusunda özgür iradesini kullandığı ve arabuluculuk görüşmelerinin de arabulucunun bürosunda yapıldığı, arabuluculuk anlaşma belgesinin tarafsız bir arabulucunun önünde ve tarafların özgür iradelerine uygun bir şekilde düzenlenerek hüküm altına alındığı, arabuluculuk anlaşma tutanağının kanun hükümlerine uygun olarak düzenlendiği, aksinin davacı tarafından ispat edilemediği, her ne kadar davacı iradesinin sakata uğratıldığını iddia etmiş ve bu iddiasını kanıtlamak için tanık göstermiş ise de; söz konusu tanıklarla aynı tarihte arabuluculuk görüşmelerinin yapılmadığı, farklı zamanlarda yapıldığı, tanıkların kendilerine ilişkin beyanda buldukları, söz konusu beyanlarının doğru olup olmadığının bu dosya yönünden denetlenmesinin mümkün olmadığı, bu nedenle beyanlarına itibar edilmediği, kaldı ki verilecek bir iptal kararının kendileri yönünde de emsal teşkil edeceğini düşünerek beyanda buldukları kanaatine varıldığı, gerek davacı gerekse tanıklarının gizlilik ilkesine uymakla yükümlü oldukları, davacının ve tanıklarının kendi arabuluculuk sürecine ilişkin yapılan işlemler konusunda gizliliği ihlal edecek beyanda bulunmalarının mümkün olmadığı, arabulucunun taraflı davrandığına dair davacının iddiası dışında herhangi bir delil elde edilemediği yine arabulucunun davalı işverenle iş ilişkisinin bulunduğu dair herhangi bir belge sunulmadığı gerekçeleriyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

A. İstinaf Yoluna Başvuranlar

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

B. İstinaf Sebepleri

Davacı vekili; işçinin iradesini sakatlama sürecinin henüz iş sözleşmesi devam ederken ücretlerin 3 ay geriden ödenmesi suretiyle başladığını, işçinin dava konusu tutanakları imzalaması hâlinde işverende biriken bu ücretlerinin ödeneceği, aksi hâlde ancak dava yoluyla ücret alacağını alabileceği söylenerek işçinin baskı altına alındığını, arabulucuya başvurma iradesinin bulunmadığını ve ekonomik baskı altında alacaklarını tahsil edebilmek adına işverenin yönlendirmesiyle hareket ettiğini, arabulucuyla işveren arasında sürekli iş ilişkisi ve menfaat birlikteliği olmasına rağmen bu durumun kendisine bildirilmediğini, arabuluculuk başvuru formları ve tutulan son tutanakların kendi içinde dahi çelişkili olduğunu, başvuru formunda taraf olarak gösterilmeyenlerin sürece bir şekilde dâhil edildiğini, aynı şekilde başvuru formunda bulunmayan alacak kalemlerinin de son tutanağa dâhil edildiğini ancak bunların neden dâhil edildiği yönünde bir kayıdın bulunmadığını, işi iadeden doğan hak ve alacakların dâhil edildiği süreçte anlaşma sağlandığının kabulü ihtimalinde de kanunun emredici düzenlemelerine aykırı şekilde tutanakların tanzim edildiğinin açık olduğunu, süreç sonunda işverenin aşırı yararlandığını, aynı işyerinde çalışan işçileri için kişi başı ortalama 100.000,00 USD alacağı hükmedilmesine rağmen işçiye zaten içeride biriken ücreti ödenmek suretiyle anlaşma sağlandığı iddiasının hukuka ve mantığa açıkça aykırı olduğunu, aynı işveren bünyesinde çalışıp aynı arabulucu nezdinde aynı içerikteki belgeler imzalatılan işçilerin anlatımlarına rağmen İlk Derece Mahkemesinin gizli olan bir süreçle ilgili görgüye dayalı tanık aramasının ve davanın ispatlanamadığı yönünde değerlendirme yapmasının hatalı olduğunu belirterek İlk Derece Mahkemesi kararının ortadan kaldırılması ve davanın reddine karar verilmesi istemi ile istinaf yoluna başvurmuştur.

C. Gereke ve Sonuç

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; taraflar arasında düzenlenen dava şartı arabuluculuk tutanağındaki edimlerin belirtilmemiş olduğu, 18.05.2021 günü davacının yaptığı arabuluculuk görüşmesinin aynı gün işverene ulaşıp alacakların tartışılarak aynı gün anlaşma ile sonuçlandırılması ve birçok işçinin işverene karşı aynı arabulucuya yönlendirilmesi, ayrıca arabuluculuk tutanağının özellikle aşırı yararlanma olup olmadığını imkânsız kılacak şekilde tutanağa bağlanması nedenleriyle, tutulan arabuluculuk tutanağının usulüne uygun olmadığı gerekçeleriyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi hükmü kaldırılarak yeniden esas hakkında hüküm kurulmak suretiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Yoluna Başvuranlar

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili temyiz başvurusunda bulunmuştur.

B. Temyiz Sebepleri

Davalı vekili; dava konusu olayda karşı taraf Şirketler ve şahsın aynı olması karşısında aynı gün içerisinde başvuru yapan diğer tüm başvurucular ile birlikte davacının dosyasının da Adalet Bakanlığı Arabuluculuk Dairesince UYAP ile oluşturulan elektronik ortamda “*Dosya Temyiz Biçimi*”, “*SERİ DOSYA*” açıklaması ile aynı arabulucuya tevdi edildiğini, seri uyuşmazlıkta tek bir arabulucunun görev almış olmasının irade fesadı veyahut aşırı yararlanma olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığını, yapılan arabuluculuk işleminin dava şartı olan arabuluculuk olduğunu, davacının 08.05.2022 tarihinden sonra işverenin kontrol ve hâkimiyet alanından çıkararak Liberya'dan Türkiye'ye geldiğini ve 08.05.2022 tarihi itibarıyla işveren ile hiçbir hukuki ve fiili irtibatının kalmadığını, ikametgâhı olan şehirden Ankara'ya gerekli görüşmeleri yapmak üzere geldiğini, yapılan görüşme neticesinde taraflar arasındaki uyuşmazlığın arabulucu nezdinde çözümlenmesi konusunda mutabık kalındığını, yasal düzenlemeye uygun bir şekilde arabulucu belirleme tutanağı ile arabulucu seçimi yapıldığını, davacı tarafından Adliye içerisinde yer alan Adalet Bakanlığı Arabulucu Bürosuna teslim edilerek seçilen arabulucunun görevlendirilmesinin talep edildiğini, başvurunun kimlik kontrolünü yapan ve belirleme tutanağını alan Adalet Bakanlığı Arabuluculuk Bürosunun tarafların istemi doğrultusunda atama işlemini gerçekleştirdiğini, arabulucu tarafından gerekli bilgilendirmenin yapıldığını ve bilgilendirme tutanağının imzalandığını, tutanak imzaya açılmadan evvel arabulucu tarafından özellikle tutanağın ilâm niteliğinde olduğu ve belgeyi imzalaması hâlinde bir daha dava açamayacağı hususunun davacıya hatırlatıldığını, davacının arabulucunun seçimi ve atanması aşamasında irade fesadına uğradığını veyahut uğratıldığını iddia etmediğini ve bu hususu ispata yönelik hiçbir delili dosyaya ibraz etmediğini, edimlerin belirtilmediği yönündeki tepsitinin yerinde olmadığını, hangi edimin belirtilmediği hususuna da bir açıklama getirilmediğini, kararın mevcut duruma uygun düşmediğini, davacı tarafından aşırı yararlanmaya dayanılarak işbu dava açılmış ise de davacının zor durumda kaldığı veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanarak arabuluculuk sözleşmesini imzaladığını ispat edemediğini belirterek temyiz yoluna başvurmuştur.

C. Gerekeç

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, arabuluculuk sürecinin usulüne uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğine ve buna göre dava şartı olan arabuluculuk tutanağının iptalinin gerekip gerekmediğine ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

1. 6100 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun)369 uncu maddesinin birinci fıkrası ile 371 inci maddesi.

2. 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun (6325 sayılı Kanun) "*Taraflarla görüşme ve iletişim kurulması*" başlıklı 8 inci maddesine göre arabulucu, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya birlikte görüşebilir ve iletişim kurabilir.

3. 6325 sayılı Kanun'un "Görevin özenle ve tarafsız biçimde yerine getirilmesi" kenar başlıklı 9 uncu maddesi şu şekildedir:

"(1) Arabulucu görevini özenle, tarafsız bir biçimde ve şahsen yerine getirir.

(2) Arabulucu olarak görevlendirilen kimse, tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli hâl ve şartların varlığı hâlinde, bu hususta tarafları bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu açıklamaya rağmen taraflar, arabulucudan birlikte talep ederlerse, arabulucu bu görevi üstlenebilir yahut üstlenmiş olduğu görevi sürdürebilir.

(3) Arabulucu, taraflar arasında eşitliği gözetmekle yükümlüdür.

(4) Arabulucu, bu sıfatla görev yaptığı uyumsuzlukla ilgili olarak açılan davada, daba sonra taraflardan birinin avukatı olarak görev üstlenemez."

4. 6325 sayılı Kanun'un "Tarafların aydınlatılması" kenar başlıklı 11 inci maddesi şöyledir:

"(1) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin başında, tarafları arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları bakımında gerektiği gibi aydınlatmakla yükümlüdür."

5. 6325 sayılı Kanun'un "Arabulucunun seçilmesi" kenar başlıklı 14 üncü maddesi şöyledir:

"(1) Başkaca bir usul kararlaştırılmadıkça arabulucu veya arabulucular taraflarca seçilir."

6. 6325 sayılı Kanun'un "Arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi" kenar başlıklı 15 nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Arabulucu, seçildikten sonra tarafları en kısa sürede ilk toplantıya davet eder.

2) Taraflar, emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydıyla arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler.

3) Taraflarca kararlaştırılmamışsa arabulucu; uyumsuzluğun niteliğini, tarafların isteklerini ve uyumsuzluğun hızlı bir şekilde çözümlenmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür.

..."

7. 6325 sayılı Kanun'un "Arabuluculuğun sona ermesi" kenar başlıklı 17 nci maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

" ...

(2) Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaştukları, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı bir tutanak ile belgelendirilir. Arabulucu tarafından düzenlenecek bu belge, arabulucu, taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanır. Belge taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanmazsa, sebebi belirtilmek suretiyle sadece arabulucu tarafından imzalanır.

(3) Arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arabulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapar ve taraflar hazır değilse her türlü iletişim vasıtasını kullanarak hazır bulunmayan tarafları bilgilendirir.

(4) Arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi hâlinde, arabulucu, bu faaliyete ilişkin kendisine yapılan bildirim, tevdi edilen ve elinde bulunan belgeleri, ikinci fıkraya göre

düzenlenen tutanağı beş yıl süre ile saklamak zorundadır. Arabulucu, arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlediği son tutanağın bir örneğini arabuluculuk faaliyetinin sona ermesinden itibaren bir ay içinde Genel Müdürlüğe gönderir."

8. 6325 sayılı Kanun'un "Tarafların anlaşması" kenar başlıklı 18 inci maddesinin ilgili kısımları şu şekildedir:

"(1) Arabuluculuk faaliyeti sonunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir; anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır.

(2) Taraflar arabuluculuk faaliyeti sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa, anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, arabulucunun görev yaptığı yer sulh hukuk mahkemesinden talep edilebilir. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda ise anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Bu şerhi içeren anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılır.

...

(5) (Ek: 12/10/2017-7036/24 md.) Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde, üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açamaz."

9. 02.06.2018 tarihli ve 30439 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği'nin 5, 10, 11, 13, 17, 20 ve 21 nci maddeleri.

10. Dairemizin arabuluculuk anlaşma belgesinin hukuki niteliği ve geçersizliği iddialarına yönelik ilke ve esasların ortaya konulduğu 31.10.2022 tarihli ve 2022/11077 Esas, 2022/13780 Karar sayılı ilâmının ilgili kısımları şu şekildedir:

"...

1. Arabuluculuk süreci sonunda düzenlenen anlaşma belgesi maddi hukuka ilişkin bir borçlar hukuku sözleşmesidir (Asiye Şahin Emir, Büşra Kazmaz Tepe, "İş Uyuşmazlıklarına İlişkin İbra Hükümü İçeren Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Arabuluculuğa Elverişlilik Bakımından Değerlendirilmesi", Çalışma ve Toplum, 2018/3, s.1497; Emel Badur, "Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Borçlar Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Y.9, S.11, Aralık 2021, s.66-67; Mine Akkan, "Arabuluculuk Faaliyeti Sonucunda Anlaşılan Hususlarda Davaya Açma Yasağı ve Sonuçları", DEÜHFD, C.20, S.2, s.16). Söz konusu belgede taraflar dışındaki bir üçüncü kişinin imzasının bulunması ve hatta bu belgenin mahkemece şerh verilebilir nitelikte olması, belgenin maddi hukuka sözleşmesi olma özelliğini ortadan kaldırmaz. Tarafların ebliyeti, sözleşmenin konusunun emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, genel ahlâka, kişilik haklarına aykırı olmaması, irade beyanlarının sağlıklı olması gibi diğer tüm sözleşmeler bakımından aranan geçerlilik şartlarının, arabuluculuk sonunda düzenlenen anlaşma belgesi bakımından da aranması, bu durumun bir sonucudur (Melis Taşpolat Tuğşanul, "Arabuluculuk Faaliyeti Sonunda Varılan Anlaşmanın Hukuki Niteliği", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019/1, 344).

2. Öğretide de arabuluculuk anlaşma belgesi, arabuluculuk faaliyeti sonucunda

uyuşmazlığın taraflarınca varılan anlaşmanın yazılı hâle getirildiği ve taraflar (yasal veya iradi temsilcileri) ve arabulucu tarafından imzalanmakla tamamlanan bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır.

3. Borçlar hukukuna sözleşmesi olan arabuluculuk anlaşma belgesinde bulunması gereken esaslı unsurlardan ilki, bu anlaşmaya arabuluculuk faaliyeti sonucunda ulaşılmış olmasıdır (Badur, s.59). Tarafların kendi aralarında gerçekleşen bir müzakere veya görüşme sonucunda anlaşmaya varılması üzerine anlaşma belgesinin arabulucu tarafından imzalanması hâlinde kanuna uygun bir arabuluculuk faaliyetinden söz edilemez. Keza arabuluculuk faaliyeti sürecin başından sonuna kadar bizzat arabulucu tarafından yürütülmelidir. Anlaşmanın arabuluculuk faaliyeti sonucunda gerçekleşmiş olması, tek bir aşamayı değil arabulucuya başvuru ve arabulucunun seçiminden faaliyetin sona ermesine kadarki tüm süreci ifade eder. Arabuluculuk faaliyetinin kanuna uygunluğu, sürecin tamamında mevcut olmalıdır. Kanuna uygun biçimde yürütülen arabuluculuk faaliyetinin sonucunda düzenlenen anlaşma belgesinin varlığı hâlinde ilk koşul gerçekleşmiş kabul edilmelidir. İşçinin arabuluculuk faaliyetinin hiç gerçekleşmediği veya usulüne uygun olarak gerçekleştirilmediği yönündeki iddiası, bu ilke ve esaslar ile birlikte somut olayın özellikleri dikkate alınarak titizlikle araştırılmalıdır. Arabuluculuk faaliyetinin kanuna uygun olarak yürütülmediği sonucuna varıldığı takdirde arabuluculuk faaliyeti sonucunda gerçekleşen bir anlaşmadan söz edilemez. Bu hâlde anlaşma belgesinin iptaline karar verilmelidir.

4. Arabuluculuk faaliyeti sonucunda düzenlenen anlaşma belgesinin ikinci esaslı unsuru tarafların anlaşmasıdır. 6325 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin birinci fıkrasına göre arabuluculuk faaliyeti sonunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir; anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır. Kanun'un 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında ise arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşmadıkları, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığının bir tutanak ile belgelendirileceği ifade edilmiştir. Görüldüğü gibi arabuluculuğun sonuçlandığını ve ne şekilde sonuçlandığını gösteren bu son tutanak, arabulucu tarafından tutulması zorunlu olan bir belgedir. Anlaşma ile sonuçlanan bir arabuluculuk faaliyetinde arabulucunun anlaşmaya dair son tutanağı düzenlemesi ve imzalaması zorunlu ise de anlaşma belgesinin düzenlenmesi zorunlu değildir.

5. Anlaşma belgesinin düzenlenmemesi hâlinde, son tutanakta anlaşmanın kapsamına yer verilebilir. Her halükârda tarafların hangi konularda, hangi ölçüde ve koşulda anlaşmadıklarının anlaşma belgesinden veya son tutanaktan tespit edilebilmesi gerekir. Aksi takdirde 6325 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin dördüncü fıkrasının uygulanabilir olması mümkün değildir. Söz konusu hükümde, kanunlarda icra edilebilirlik şerhi alınmasının zorunlu kılındığı hâller hariç, taraflar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzaladıkları anlaşma belgesinin, icra edilebilirlik şerhi aranmaksızın ilam niteliğinde belge olduğu ifade edilmektedir. Aynı maddenin beşinci fıkrasında arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde, üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılmayacağı vurgulanmıştır. Her iki düzenleme, arabuluculuk faaliyeti sonucunda varılan anlaşmanın aşgari unsurlarının tespit edilebilir olmasını zorunlu kılmaktadır. 6325 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin gerekçesinde

de "...arabulucu tarafından düzenlenecek ve taraflar ve varsa temsilcileri veya avukatları tarafından imzalanacak anlaşma tutanağında 'anlaşılın hususların' net bir şekilde ortaya konulmasında zorunluluk bulunmaktadır." denilerek anlaşmanın açık ve net olması gerekliliği vurgulanmıştır. Meseleyi bir örnekle açıklamak gerekirse anlaşma belgesinde veya son tutanakta "tarafların kıdem tazminatı ile ihbar tazminatı konusunda anlaşmışları" hususuna yer verilmesi yeterli değildir. Bu ifadeden anlaşmanın konusu tespit edilebilmekte ise de tarafların edimleri belirlenememektedir. Bu örnekte tarafların kıdem ve ihbar tazminatının ödenmesi konusunda mı, yoksa ödenmeyeceği konusunda mı veya bir başka alacakla takası konusunda mı anlaşmışları belirsizdir. Anlaşılın hususlarda dava açılmayacağına yönelik kural mahkemeye erişim hakkını sınırlayıcı bir düzenlemedir. Bu bakımdan söz konusu kural dar yorumlanmalı ve anlaşma belgesinden, üzerinde anlaşılın hususların açık ve net bir şekilde belirlenememesi hâlinde, arabuluculuk faaliyetinin anlaşma ile sona ermediği kabul edilmelidir.

6. Belirtmek gerekir ki maddi hukuk sözleşmesi olan arabuluculuk anlaşma belgesinin geçerliliği için uyumsuzluğun tarafların uyumsuzluğun çözümlüne dair karşılıklı ve birbirlerine uygun irade beyanlarının buluşması ve bu anlaşmayı yazılı bir hâle getirme yönündeki karşılıklı istekleri gerekir. Şüphesiz karşılıklı irade beyanlarının uyumsuzluğun tamamını kapsamaması zorunlu değildir (Badur, s.59). Kıdem tazminatı ve ihbar tazminatının uyumsuzluk konusu olduğu bir durumda, sadece kıdem tazminatının konu edildiği bir anlaşma belgesi düzenlenebilir. Arabuluculuk faaliyeti sonunda elde edilen ilam niteliğindeki anlaşma belgesi maddi anlamda kesin hüküm olmadığından, tarafların kesin hükümsüzlük, aşırı yararlanma, yamılma, aldatma, korkutma, sahtelik iddiası gibi hâllerde anlaşma belgesinin geçersizliğini ileri sürmesi mümkündür (Akkın, s.22-23). İrade fesadı iddiasıyla arabuluculuk anlaşma belgesinin iptalinin talep edilmesi hâlinde, yamılma ve aldatmanın öğrenildiği, korkutmanın ortadan kalktığı tarihten itibaren bir yıl içinde iptal iradesinin ileri sürülmesi gerektiği gözden kaçırılmamalıdır.

..."

3. Değerlendirme

1. Davacı; davacı işveren tarafından işten çıkarılırken ibraname yerine geçecek şekilde zorla arabuluculuk tutanağı imzalatıldığını, davacının arabuluculuk sürecinin ve imzaladığı belgelerin ne olduğunu ve sonucunu bilmediğini, davalıların davacının bilgisizliğinden aşırı yararlanma sağladığını, davacının 18.05.2022 tarihinde Ankara'ya gelip davalı yetkilileriyle görüştüğü bir anda arabuluculuk başvurusunda bulunmaya karar vererek aynı gün davalıyı müzakere yapmaya ve anlaşma tutanaklarını imzalamaya ikna etmesinin ve davacının seçtiği arabulucunun tesadüfen işverenle sürekli iş ilişkisi bulunan arabulucu olmasının hayatın olağan akışım aykırı olduğunu, aynı gün birden çok işçi ile aynı arabulucu ile anlaşma sağlandığını, arabulucunun bu konuyu işçiye bildirmediğini ve bu durumu tutanağa geçirmeden sürece devam ettiğini, emsal dosyalarda yapılan hesaplamayla davacıya ödenen ücret arasında nispetsizlik ve aşırı yararlanma olduğunu, arabulucu başvuru evraklarıyla son tutanak arasında çelişki bulunduğunu, başvuruda işe iade talebi olmadığı hâlde son tutanağa geçirildiğini, A.D. ve D.M.C'nin tutanaklarda yer

aldığını ancak UYAP ile oluşturulan elektronik ortama taraf olarak eklenmediğini, işe iade konusunda tutanağın şeklen usule uygun olmadığından anlaşmama sonucunu doğurduğunu ileri sürmüştü; davalı ise arabuluculuk anlaşma belgesinin tarafsız bir arabulucu önünde ve tarafların özgür iradeleri neticesinde düzenlenerek imza altına alınmış olduğunu, taraflar arasında imzalanan arabulucu belirleme tutanağı ile uyumsuzluğun dava şartı arabuluculuk yoluyla çözümlenmesi için arabulucunun seçildiğini, arabulucu anlaşma belgesine ibraname görünümü kazandırılmaya çalışıldığı ve bu hâliyle de mevzuata uygun bir ibranamenin bulunmadığı yönündeki iddiaların yerinde olmadığını savunmuştur.

2. İlk Derece Mahkemesince; taraflar arasında usulüne uygun bir arabuluculuk görüşmesi yapıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince; dava şartı arabuluculuk tutanağında edimlerin belirtilmemiş olması, 18.05.2021 günü davacının yaptığı arabuluculuk görüşmesinin aynı gün işverene ulaşıp alacakların tartışılarak yine aynı gün anlaşma ile sonuçlandırılması ve birçok işçinin işverene karşı aynı arabulucuya yönlendirilmesi, ayrıca arabuluculuk tutanağının özellikle aşırı yararlanma olup olmadığını imkânsız kılacak şekilde tutanağa bağlanması sebepleriyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile İlk Derece Mahkemesi hükmü kaldırılarak yeniden hüküm kurulmak suretiyle davanın kabulüne karar verilmiştir. Ne var ki varılan sonuç dosya kapsamına uygun düşmemektedir.

3. Dosya kapsamındaki mevcut delil durumuna göre yapılan değerlendirmede; taraflar arasındaki arabuluculuk görüşmelerinin davacının iş sözleşmesinin sona ermesinden sonra yapıldığı, davacının ikamet ettiği şehirden davalının Şirket merkezine gelerek alacakları konusunda görüşmeler yaptığı, varılan mutabakat neticesinde davacı tarafından adliyeye gidilerek arabuluculuk bürosuna müracaat edildiği ve arabulucu tarafından gerekli bilgilendirmelerin kendisine yapılmasından sonra yapılan görüşmeler neticesinde tarafların anlaştığı ve dava şartı arabuluculuk son tutanağının tutulduğu anlaşılmaktadır.

4. Yargılama sırasında dinlenen davacı tanıklarının davacının arabuluculuk görüşmelerinin yapıldığı sırada yanında olmadıkları, bilgiye ve görgüye dayalı bilgilerinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

5. *İlgili Hukuk* bölümünün (10) numaralı paragrafında yer verilen Dairemizin 31.10.2022 tarihli ve 2022/11077 Esas, 2022/13780 Karar sayılı ilâmında belirtilen ilkeler kapsamında dosya içindeki dava şartı arabuluculuk anlaşma belgesi içeriği incelendiğinde; davacının iş sözleşmesini kendisinin fesh etmesi nedeniyle ihbar tazminatı talebi olmadığı yine yıllık izinlerini kullanmış olması nedeniyle yıllık izin alacağına olmadığı konusunda uzlaştıkları bunun dışında kıdem tazminatı ile ücret, fazla çalışma, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil ve asgari geçim indirimi alacağına istinaden de belgede yer alan miktar üzerinden anlaştıkları görülmektedir.

6. 6325 sayılı Kanun'da başka bir usul kararlaştırılmadıkça arabulucu ya da arabulucuların taraflarca kararlaştırılabileceği düzenlenmiştir. Görüldüğü gibi

Kanun uyarınca arabulucunun taraflarca kararlaştırılması mümkün olup arabulucu belirleme tutanağı ile belirlenmesinde Kanun'a aykırılık bulunmamaktadır. Yine Kanun'da arabulucunun aynı işverene karşı tek arabuluculuk görüşmesi yapabileceğine yönelik sınırlayıcı bir düzenleme de bulunmamaktadır. Somut olayda davacının arabulucuya kendisinin başvurduğu ve taraflarca arabulucu belirleme tutanağı ile arabulucunun ortak irade ile seçildiği, arabuluculuk faaliyeti sırasında arabulucu tarafından iş sözleşmesinin sona ermesi ve hakları konusunda bilgilendirildiği hususları; dosya içinde bulunan arabuluculuk ilk oturum açılış tutanağı, anlaşma tutanağı ve son anlaşma tutanağından anlaşılmaktadır. Bu durumun aksi davacı tarafından usulüne uygun olarak ispat edilemediği gibi iradenin fesada uğratıldığı da ispat edilememiştir.

7. Bu açıklamalara göre davacının, arabuluculuk anlaşma belgesinin arabuluculuk faaliyetinin usulüne uygun olarak yürütülmemesi sebebiyle geçersiz olduğu yönündeki iddiasını ispat edemediği açık olup ispatlanamayan davanın reddi gerekirken kabulüne karar verilmesi hatalıdır.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının **BOZULMASINA**,

Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgiliye iadesine,

Dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

18.12.2023 tarihinde oy çokluğuyla karar verildi.

KARŞI OY

Somut olayda arabuluculuk anlaşma belgesinin iptali istemi ile dava açılmıştır. İlk Derece Mahkemesince irade sakatlığı iddiasının kanıtlanmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş; kararın istinafi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince başvurunun esastan kabulü ile İlk Derece Mahkemesi hükmü ortadan kaldırılarak yeniden hüküm kurulmak suretiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Ülkemizde bireysel hukuk uyuşmazlıklarında alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak arabuluculuk, ilk defa 07.06.2012 tarihli ve 6325 sayılı Kanun ile kabul edilmiştir. Daha sonra başta 12.10.2017 tarihli ve 7036 sayılı Kanun olmak üzere bazı kanunlarla dava şartı arabuluculuk ihdas edilmiştir. 7036 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinde arabuluculuk, "*Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalar*" bakımından dava şartı olarak düzenlenmiştir.

6325 sayılı Kanun'un 18 inci maddesinin beşinci fıkrasında "*Arbuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması halinde, üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılma*z." hükmü yer almakta ise de anlaşma belgesi maddi anlamda bir borçlar hukuku sözleşmesidir. Dairemizce temyiz incelemesi yapılan bir kısım dosyalarda, bu sözleşmenin irade sakatlığı ya da arabuluculuk faaliyetine ilişkin sürecin usule uygun yapılmadığı iddiasıyla geçersizliği ileri sürülerek alacak davası açılabileceği

kabul edilmiştir (9. Hukuk Dairesinin 05.12.2022 tarihli ve 2021/14055 Esas, 2022/15998 Karar; 23.12.2022 tarihli ve 2022/16466 Esas, 2023/126 Karar; 17.10.2022 tarihli ve 2022/8404 Esas, 2022/12594 Karar; 15.06.2022 tarihli ve 2022/6918 Esas, 2022/7792 Karar sayılı kararları). Öğretide de Kanun'daki “*dava açılamaz*” ifadesinin mutlak bir yasak olmadığı ve anlaşma belgesinin irade fesadı, sahtelik gibi nedenlerle geçersizliğinin ileri sürülebileceği kabul edilmektedir (Ömer Ekmekçi, Muhammet Özekes, Murat Atal, Vural Seven, Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk, İstanbul, İkinci Baskı, Kasım 2019, s. 263, 266; Süha Tanrıver, Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk, Ankara, 2020, s.124; Mine Akkan, “Arabuluculuk Faaliyeti Sonucunda Anlaşılan Hususlarda Dava Açma Yasağı ve Sonuçları”, DEÜHFD, C.20, S.2, s.3, 22; Hasan Kayırgan, “İş Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Anlaşma Tutanaklarının İrade Fesadı Bağlamında Değerlendirilmesi, Arabuluculuğun Geleceği Sempozyumu, 14 Kasım 2020, s. 69-70; Yusuf Yiğit/M. Can Özkır, “İş Hukuku Açısından Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk Uygulamasına Başvurunun Hukuki Sonuçları”, Uluslararası Bilimlerde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi, 2020, V. 4(3), s.86; Emel Badur, “Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Borçlar Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Y.9, S.11, Aralık 2021, s.70). Bu kabul ve uygulama karşısında “*arabuluculuk tutanağı iptal edilmedikçe alacak davası açılamaz*” şeklindeki görüşten hareketle anlaşma belgesinin/tutanağın geçersizliğinin tespiti için ayrı bir dava açma zorunluluğundan söz edilemez.

Yukarıda belirtildiği üzere arabuluculuk sistemi içinde yapılan anlaşma niteliği itibarıyla bir sözleşmedir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 27 nci maddesinde kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmelerin kesin olarak hükümsüz olduğu öngörülmüştür. Aynı Kanun'un 28 inci maddesinde aşırı yararlanma, 30 ve devamı maddelerinde ise irade sakatlığı nedeniyle taraflardan birinin sözleşmeye bağlı olmadığını ileri sürerek iptal davası açabileceği düzenlenmiştir.

6100 sayılı Kanun'un 106 ncı maddesine göre bir hakkın yahut hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesine yönelik açılan davalara tespit davası denir. Örneğin, bir malın mülkiyetinin kime ait olduğu veya taraflar arasında geçerli bir sözleşmenin bulunup bulunmadığı tespit davasının konusunu oluşturur. Tespit davaları bir hukuki ilişkinin varlığının tespitine yönelik açılan davalar (müspet) ve bir hukuki ilişkinin bulunmadığının tespitine yönelik açılan davalar (menfi) olmak üzere iki türdür (Bkz: *Hakan Pekcanitez, Pekcanitez Usûl Hukuku, İstanbul, On beşinci baskı, 2017, 975 vd.*).

6100 sayılı Kanun'un 106 ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre, kanunda belirtilen durumlar dışında tespit davası açan davacı, dava açmakta hukuken korunmaya değer güncel bir yararının bulunduğunu açıkça ortaya koymak zorundadır. Bu nedenle diğer davalarda aranan hukuki yarar yanında tespit davası

açan davacının, kendisi için söz konusu olan tehlike veya tereddütlü durumun ortaya çıkaracağı zararın ancak tespit davası ile giderilebileceğini ispat etmesi gerekir. Şayet davacı, kendisini tehdit eden tehlikenin tespit davası ile giderilebileceğini ispat ederse hukuki yararının varlığından söz edilebilir. Tespit davası ile elde edilecek hukuki koruma başka bir yolla veya başka bir davayla sağlanabiliyorsa bu konuda tespit davası açmakta hukuki yarar bulunmamaktadır. Bir dava içerisinde iddia veya savunma olarak ileri sürülebilecek hususlar da tespit davasının konusu olamaz (*Pekcanter*, s. 976-977).

Arabuluculuk anlaşma belgesinin iptaline yönelik dava niteliği itibarıyla bir tespit davasıdır. Bu dava ile borçlar hukuku sözleşmesi niteliğindeki anlaşmanın geçersizliğinin tespiti istenmektedir. Her tespit davasında olduğu gibi burada da davacı söz konusu davayı açmakta güncel hukuki yararının varlığını ortaya koymak durumundadır.

Anlaşma belgesinin iptaline ilişkin bu dava ile sözleşmenin geçersizliğinin tespitine karar verildiğinde davacının doğrudan alacağına kavuşması ya da işe iadesinin gerçekleşmesi mümkün olmayacaktır. Başka bir anlatımla, tespit kararına rağmen davacının alacağını elde edebilmesi veya işe iadesinin sağlanması için ayrı bir alacak ya da işe iade davasını açması gerekecektir. Yukarıda belirtildiği üzere anlaşma belgesinin geçersizliğinin tespiti alacak ya da işe iade davasında ön sorun olarak incelenemediğine göre tespit davası ile elde edilecek hukuki korumanın başka bir yol veya dava ile sağlanabildiğinin kabulü gerekir. Bu durumda davacının anlaşma belgesinin iptali istemiyle ayrı bir dava açmasında güncel hukuki yararının varlığından söz edilemez. Davanın hukuki yarar yokluğu nedeniyle usulden reddedilmesi gerekirken işin esasına girilerek davanın kabul edilmesinin hatalı olduğu ve kararın bu gerekçe ile bozulması gerektiği görüşü ile sayın çoğunluğun esas bakımından bozma gerekçesine katılamıyorum.